

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST,
V., Személynök-utca 25. szám.

Telefonszámok:

Szerkesztőség, kiadóhivatal és
könyvkiadóvállalat --- 95-28
Nyomda --- --- 99-70

A MAGYAR ZSIDÓSÁG POLITIKAI HETILAPJA.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztette 1886—1915

SZABOLCSI MIKSA.

Szerkeszti

DR. SZABOLCSI LAJOS.

Hirdetési osztály:
VII., Kertész-utca 16. szám.

Előfizetési feltételek:

Egész évre --- 200 korona
Fél évre --- 100 korona
Negyed évre --- 50 korona

A Bethlen-kormány és a zsidók.

Bethlen István gróf ösztönzésére megalakult az egységes kormánypárt és mire e lap megjelenik, maga a Bethlen-kormány is. Hogy a magyar zsidóságnak, mint az egymást viharosan kergető válságok és egyéb közéleti események félreszorított szemlélőjének, de mint egyuttal a politika részesének is az új alakuláshoz való viszonyát és állásfoglalását kifejthessük, nem szabad megfeledkezünk a hónapok óta izgalmasan várt megoldás előzményeiről.

Tudnunk kell, hogy a nemzetgyűlés két nagy pártja, a kiscgazdáké és a nemzeti keresztényeké döntő kérdésekben sokszor került szembe egymással, hogy bizonyos népszerűnek jelzett „reformok” végrehajtásának ideje, módja és tempója körül jelentékeny nézeteltérések választották el a két tábort és a véleményeknek ez a különbözősége olykor parázs parlamenti jelenetekben lobbant ki. Emlékeztetjük olvasóinkat egyrészt Kovács J. István emelkedett szellemű, a megértést és békülékenységet hangoztató nagy beszédére, másrészt Prohászka Ottokárnak a zsidókérdésben írott szenvedelmes cikkeire, hogy éppen a két párt legkitűnőbb papi tagjainak felfogását és lelkiületét illusztráljuk.

Itt 9 sort a cenzura törölt.

A keresztény nemzeti párt balszárnya feltűnően bizalmas érintkezést tartott fönn Friedrich Istvánnal, Fangler Bélával, Taszler Bélával és még hasonlóan turáni hangzású nevekkel. Valahogyan azt éreztük, hogy a jog, igazság, igazságosság és szeretet megmozdulását a magyar anyaföld, a falu és a tanya küldötteinek szívéből és értelmétől kell várunk.

józan megfontolás, a türelem, a belátás és a testvéri érzés első bátortalan jeleit a kiscgazdák oldalán láttuk föl-tünedezni. És ott nyilvánult meg az a minden művelt embert jellemző szándék, hogy a megvádoltnak, a kipellengérezettnek, a meghurcoltnak, a szenvedőnek jogot ad az önvédelem legprimitívebb módjára: a maga igazának elmondására. Mélyen fájlaljuk, hogy az ugynevezett zsidókérdés tárgyilagos megismerésének akarása nem tudott ennyire tért hódítani a másik, a kisebb pártban.

Most, hogy a két párt — magával ragadva a mérsékelt disszidens-csoportot is —, habár némi fentartásokkal és belső ellentmondásokkal egységbe olvadt, azt a kérdést vetjük föl magunkban: vajjon ebben az amalgamizációban a tulnyomó elem szivja-e föl magába a súlyban kisebb elemet — vagy megfordítva? A száznegy kiscgazda és husz disszidens enyhébb kurzusa kerekedik-e fölül, vagy a hatvan nemzeti keresztény pártié? Mert mink átmenetileg igen-igen kisigényűek vagyunk és megelégszünk azal, hogy a zsidóság szociális, gazdasági, művelődési ügyeinek megbírálásánál ne a rikkantó, rikácsoló utcai jelszó, hanem az ellenérvekre is figyelmező mérséklet legyen a döntő faktor. Ha a magyar politikának ma — amikor még mindig négy sarkán ég a világ és ismeretlen szörnyüségek remegtetik az edzett, de félig kimerült férfiakat és a gyöngye, már egészen kimerült anyákat — nincs egyéb dolga, mint a „zsidókérdés” keserű gyökerén rágódni: Isten neki, a mi lelkiismeretünk tiszta és minket felelősség nem terhel, mert mint kisebbség ki vagyunk szolgáltatva a többségnek. Bethlen István gróf kormánya és pártja az alig lezajlott kor-

Az EGYENLŐSÉG: az öntudatos magyar zsidók lapja.

tézia buzogányait és kelevézeit örökségképpen veszi át elődjétől, hogy a magyar törvénykönyvbe — bizonyára ékes, kikerekített körmondatokkal — olyan cikeklyt igtasson, amely... amely... nos, ki mondja meg nekünk, mi lesz ebben a törvényben? Bethlen István gróf ezt mondta egyik nyilatkozatában: „En már akkor (t. i. a Wekerle-kormány idején) láttam, hogy a destruktív irányzatoknak, amelyeket főképp olyan zsidók támogattak, akik nemzeti életünkben még nem tudtak elhelyezkedni, utját kell állani. A történetek után csak természetes, hogy ez másképp, mint szerves és jól átgondolt politikával nem is lehetséges. Természetes, hogy egy szerves megoldásnak előfeltétele a jogrend biztosítása az egész vonalon.“ (Az „Uj Nemzedék“ július 8-iki számában.)

Ha a miniszterelnök ur, akit a hivatalos politika kemény és mélyen gondolkozó konzervatív államférfinak ismer, ebből a gondolatkörből kiindulva akarja megoldani a „zsidókérdést“, nekünk csak két megjegyzésünk van. *Először*: a magyarországi zsidókat óriási többségükben hazafiásoknak ismerték el olyan politikusok, mint Kossuth Lajos, Deák Ferenc, Szilágyi Dezső, a két Tisza, Ferenc József és Károly királyok; nemzetiségükön kívül a zsidó értelmiség hagyományos hordozója és ápolója volt a magyar szónak, a nemzeti szellemnek; testvéreink és fiaink tiz- és tizezrével véreztek, haltak, szenvedtek a hazáért; építő munkánk, amit iparban, kereskedelemben, vállalatok életrehívásában, kultúrában végeztünk, ma már megcáfolhatatlan történelmi tény. Ha Bethlen István gróf azt mondja, hogy voltak zsidók, akik nemzeti életünkben nem tudtak elhelyezkedni, ezek csak a közönséges bűnösök és a forradalmak bős idején a kommunisták lehettek. Ezredszer nyugtatjuk meg az aggodalmaskodó keresztény hazafiakat, hogy a dolgos, tiszta erkölcsű, nemzeti érzésű magyar zsidóság a közönséges bűnösökkel és a destruktív elemekkel semmiféle közösséget nem vállalt. Ahogy van katolikus bolseviki, református gyilkos, evangélikus betörő, épp úgy van zsidó bolseviki, zsidó gyilkos és zsidó betörő. Merné valaki a gonoszakért, az elvetemültekért, a haramiakért megbántani, megvádolni az egész felekezetet? *Másodszor*: a jogrendnek az egész vonalon való helyreállításában, amit Bethlen igen határozottan állít oda program gyanánt, az egész becsületes magyar zsidóság segíteni fogja teljes tettejével, legjobb tudásával. Korlátolt elmék gondolhatták és szentségtelen tollak írhatták csupán, hogy ez a követelés zsidóérdek. Simonyi-Semadam, Apponyi és Teleki után most Bethlen hangoztatja. Üdvözljük abban a szilárd elhatározásában, hogy mindenféle forradalmi próbálkozásnak és izgágaság-

nak végére erőteljes pontot tesz a törvény és a joguralmának trónra emelésével.

Az új alakulással szemben a magyar zsidóság annak az embernek várakozó türelmetlenségével áll, aki bizik a legegyszerűbb, legköznapi csodában: biráiként szereplő embertársai lelkének megnyílásában és az örök igazságban, amely még sohasem hagyta el a jókat, a hívőket, a becsületeseket. A magyar zsidó — a salak kivetése után — jó, mert humanista, hívő, mert ragaszkodik istenéhez és hazájához, becsületes, mert erkölcsös és tiszta életű. Ezt is gondolja át jól az a „szerves politika“, amely most következik.

Fölvételi vizsga. (Találós kérdések.) Megírtuk, hogy a jövőben a középiskolákban (remélhetőleg csak a gimnáziumban és a reálban, a polgáriban: nem) felvételi vizsgálatot fognak tenni a gyerekek. Csak azokat veszik majd föl, akik sikerrel állták meg a helyüket ezen a vizsgálaton. Elmerengve most ezen a témán, tisztelettel hátrak vagyunk feltenni a következő kérdéseket:

1. A gyerek az elemi iskolában is kap bizonyítványt. Ha a gyerek «kitünően» végezte az elemi, a felvételi vizsgálaton azonban még «jeles»-t sem kapott, melyik bizonyítvány lesz érvényes? Mit ér az olyan bizonyítvány, amelynek az érvényessége egy másik bizonyítványtól függ? Vajjon ki alkalmasabb a gyerek képességeinek helyes megítélésére: a tanítója-e, aki egész évben tanította, vagy a tanár, aki először látja és «felvételezteti»?

2. A tanulási kötelezettség határa 16 év. Hova fog járni 16 éves koráig az a szegény kisfiú, akit 10 éves korában nem vettek fel a középiskolába? A szerb-utcai kapitányságra, vagy a gyermekbirósághoz?

3. Inasnak csak 14 éves korában állhat be a gyerek. Mit fog csinálni 14 éves koráig az, aki 10 éves korában elbukott a felvételi vizsgálaton?

4. Ha arra gondol a miniszter, hogy aki a felvételin elbukott, az járjon polgári iskolába, hogyan és honnan fog felállítani annyi polgári iskolát, amennyi a bukottak befogadására elegendő lesz, amikor eddig, bukott diákok nélkül is tulzsufoltak voltak a polgári iskolák?

5. Mi történik azzal a gyerekkel, akinek csak 15 éves korában jön meg az esze a tanuláshoz? Vajjon a kormányzó pártok összes tagjai már kisdiákkorukban is méltán aspirálhattak-e arra, hogy sub auspiciis regis végezzék be tanulmányaikat? Nemcsak most, de már gyerekkorukban is «kitünő» volt-e valamennyi?

Itt 10 sort a cenzura törölt.

Czirbusz Géza meghalt. Czirbusz Géza, kegyes tanítórendi szerzetes, a budapesti tudományegyetemen az egyetemes földleírás nyilvános rendes tanára, július 11-én meghalt Budapesten.

Itt 20 sort a cenzura törölt

Könnyelműség lenne, ha viselt nyakkendőit eldobná. Kifogástalanul kifordítja vagy alakítja **Etus nyakkendő-varrodája** Budapest, VII., Rózsa-u. 26. II. 24. (A Király-utca közelében.)

Andrássy Gyula gróf

a zsidóbünről és a zsidóüldözésről.

A magyar közéletnek, a gyakorlati politikának és az államtudományoknak nagytekintélyű férfia, *Andrássy Gyula* gróf nagyobb tanulmányt írt az ugynevezett „zsidókérdésről”, alapjában a zsidók büneiről és üldözéséről. („Uj Magyar Szemle” 3-ik szám.) Minden szavára figyelünk, minden ténymegállapítását mérlegre tesszük, gondolatait a kitünőségeknek kijáró érdeklődéssel kíséjük, következtetéseivel a ma egyáltalán elképzelhető legtárgyilagosabb bírálat hangján óhajtunk foglalkozni. Súlyos, tragikus napokat élünk.

Itt 5 sort a cenzura törölt.

Maga *Andrássy is*, aki egy emberöltő óta hallatja vezéri szavát s mindig a „*dii maiorum gentium*”-hoz tartozott, kérlelő és kiengesztelő, egyuttal határozatlan és kételkedő, amikor az antiszemizmus legdurvább megnyilatkozása által fölszínre vetett kérdéseket tárgyalja. Az első, ami szembeötlik e mérsékletre hajló, kompromisszumokra törekvő, sohasem könyörtelenül egyvonalu és rideg államférfiu irásában, az, hogy a zsidók ellen hangoztatott mindenik mondatában ott ágaskodik az ellentmondás, a védelem is, hogy az állítást nyomon követi az enyhítő *de* és *ámbar*, hogy európai színvonala megtagadásának veszélyeztetése nélkül nem mondhat olyan súlyos vádat, amellyel szemben rögtön meg ne védené a zsidókat. *Andrássy* gondolkodó elméje, boncoló kritikai érzéke élesen disztíngvál, megveti az általánosítás tudománytalan és szégyenletes módszerét, igyekszik lejutni a dolgok gyökeréig, bár megállapításai nem mindenben helytállóak, sőt szomorúan kell látnunk, — amit ő maga is bevall, — hogy az igazságos és egyenlő bánásmód elvétől bizony messzire elkanyarodik. „E csalódásért nincs okom magamat szégyenlenni” — mondja, s nekünk nem lehet beleszólásunk abba, van-e vagy nincs oka rá *Andrássynak*, hogy liberális múltjáért szégyenkezzék, mi csak a fájdalmas veszteséget jelentjük, ami az egyenlőség, szabadság és igazságosság elvét érte a nemes főurnak ez önvallomásával.

Két részre osztódik *Andrássy* cikke. Az elsőben némi történelmi áttekintés után összefoglalja a magyar zsidóság büneit, a másodikban a zsidóüldözés elfajulásairól szól. Bevezetőnek néhány abszolút igazságot szögez le. A magyar nemzet újjászületésének szerinte három előfeltétele van: 1. múltjához és belső értékéhez méltó *egészséges életet* kell élni, vagyis lássa be a művelt világ, hogy neki is érdeke a mi életképességünk; 2. szükséges, hogy hazánk az elszakított területek lakóira *vonzó* legyen; 3. szükséges, hogy katonailag *erőssek* legyünk. Ebből következik annak belátása is, hogy „nem szabad fittyet hányunk a világnak”, nem szabad kicsinyelni azt, ami határainkon túl történik, hogy „ne provokáljuk a külföldet, amely kiszakítva az európai közösségből, izolálhat bennünket”. A legfőbb szükségesség pedig a nemzeti irány, a hazafiság megerősítése és a destruktív elemeket háttérbe szorító stabilitás létesítése. *Andrássy* gondolatmenetének e kiugró póznái közé vannak lecövekelve a „zsidókérdésre” tartozó megjegyzései. A kitűzött irányelveket teljességükben magunkévá tesszük, hiszen csak régi meggyőződésben, hitben erősíti meg lelkünket. Egészséges, erőteljes, hatalmas, gazdag, és boldog Magyarországot akarunk, ezért fáradtak őseink, ezért harcoltak testvéreink. Ösztönös készséggel követjük *Andrássyt* vagy bárki nagy magyart az alkotás, a munka, a megújulás útján.

Cikkének a zsidóság ellen kihegyezett első felében azt mondja *Andrássy* (hangoztatva, hogy ő nem antiszemita), hogy „kevés országban engedtek a zsidóknak

oly tényleges hatalmat, oly monopóliumot a gazdasági élet bizonyos ágaiban, mint nálunk”, majd később: „a tett tapasztalatok után nem lehet eltűrni, hogy a zsidóság azt a hatalmi pozíciót megtartsa, azt a monopóliumot a gazdasági élet bizonyos ágaiban bírja, amelyet eddig zavartalanul és föltétlenül élvezett”. Nem szállunk e ponton vitába *Andrássyval*, elvégzi azt ő maga helyettünk, mikor más helyen azt mondja: „...neveljük jobban a keresztény társadalmat, *ne szégyeljen* boltot nyitni, kereskedelemmel, iparral, üzletekkel foglalkozni az arisztokrata, a dzsentrí, a polgár, a paraszt...” Ime, *Andrássy* gróf valósággal a szánkából veszi ki a választ, amikor megvádolja a keresztény társadalom minden rétegét, hogy szégyennek tartotta az iparüzést, a vállalkozást, a kereskedelmet. Ha pedig így van, ha ebben az országban szégyelték a keresztények azt a becsületes mesterséget, amelynek Amerika, Anglia és Franciaország világhatalmát köszöni, teljes tisztelettel kérdezzük a tudós gróftól: miféle tényleges hatalmat és monopóliumot *adtak* a zsidóknak Magyarországon? Megfordítva: a zsidók, látva, hogy Magyarországon (a múlt század közepe táján kezdődik ez a nagyszabású, minden közgazdaságilag művelt koponya által méltatott, hazafias tevékenység) parlagon hever ipar, kereskedelem, pénzügy, vállalkozás, forgalom, nekiestek és a fajtájukban rejlő fölismerőtehetséggel, erős ösztönrel, lankadatlan szorgalommal (gyalogszerrel jártak faluról-falura és úgy „közélelmeztek” a népet) a semmiből életet varázsoltak elő. Bocsánat: ez a pozíció nem adomány volt, nem engedmény volt, ezt a zsidó ész és erő, a zsidó munka és szorgalom *teremtette meg*, anélkül, hogy bárkit is háborgatott volna a jogaiban, hiszen odáig nem volt se modern, se fél-modern kereskedelem, ipar és vállalkozás.

Majd így érvel *Andrássy*: „Az elszakított országrészre való vonzóerőnk is fokozódni fog, ha az a remény nyílik, hogy az uzsorát és a *zsidó gazdasági monopóliumot* fokozatosan vissza akarjuk és bírjuk szorítani.” Szeretnénk ezzel az állításával is perbeszállni (persze az uzsora legsúlyosabb elítélése mellett!), de itt megint csak *Andrássy* az, aki önmagával száll perbe és önmagát cáfolja, mondván egy oldallal odább a következőket: „A zsidóság *nagy hatalmat* jelent a szomszédaink által elszakított országrészekben is. Kérdezem, józan-e ezt a hatalmat nyers, nemvédhető támadásokkal *magunk ellen uszítani*, hogy ott ellenünk agitáljon?” Ezt a mondatot önkényesen kiragadottnak mondhatná a jeles cikkíró, mert ahol ez a mondat áll, ott az erőszakosságról beszél. De kérdezzük az elfogulatlanoktól: vajjon az elszakított országrészekben élő „zsidó hatalom” nem fogja-e erőszaknak minősíteni azt a szándékot is, hogy a magyarországi zsidóság „gazdasági monopóliumát” vissza akarják itt szorítani olyan eszközökkel, amelyek nyugati államban már egyáltalán nem divatoznak? Hogyan akar *Andrássy* vonzóerőt gyakorolni a — szerinte — hatalmas zsidóságra, mely az elszakított területeken lakik? Azzal, hogy ezt mondja: gyertek a boltjaitokkal, a vállalataitokkal, majd mink visszaszorítunk benneteket? Mi még az ilyen kellemes invitálgatások ellenére sem féltjük az elszakított részekben élő zsidó testvéreink magyar hazafiságát. Sokkal különb tűzpróbák ment az keresztül, semhogy „zsidó-reformoktól” máról-holnapra lelohadna vagy éppen elsorvadna. De rá kellett mutatnunk arra a kiáltó ellentmondásra, amely az *Andrássy* vonzás-elméletében lap-pang. Csak az ellentétek vonzzák egymást, de nem az ellentmondások.

Vádak ostorát fonja *Andrássy* mindazokból az unos-untalan felcsapó indulatoskodásokból, amelyek hirtelen meggazdagodást, szédületes karriércsinálást, egyrészt a zsidók állandó minden-áron-kormánypárti-

ságát, másrészt minden-áron-forradalmiságát, destruktív és ártalmas voltát lobbantják a szemünkre. Csak másként suhogtatja a korbácsot. Tárgyilagosságra törekedve állapítja meg, hogy „a keresztények közül is sokan uzsoráskodtak”, hogy „aránylag sok zsidó maradt otthon mint nélkülözhetetlen, ámbár az igazság megköveteli, hogy kiemeljem és hangsúlyozzam, hogy sok izraelita küzdött és halt hősi halált a fronton, amint ezt nekem a háboru alatt a legkompetensebb bíró, Ferenc József, az ősz uralkodó maga mondotta”, továbbá hogy „az izraeliták körében épp úgy vannak és voltak hazafias elemek, mint nemzetközietek, liberális és felekezeti gondolkozásuak, konzervatívek és radikálisok, sőt bizonyos az is, hogy a zsidóság zöme a mindenkori kormány hive volt és hogy a forradalom a zsidók között is pusztított.” Furcsa, mégis azt mondja a következő tételében, hogy a destruktív felfordulásban oly döntő és nagy szerepük volt a zsidóknak, hogy a mozgalmat a történelem is zsidójellegűnek fogja nevezni. Hogyan? Az egyik mondatban a „zsidóság zöme” még hive a mindenkori kormánynak és a másik mondatban forradalmian romboló? Itt valami súlyos tévedés rejlik. Andrassy gróf a saját történelemírói reputációjának tartozik azzal, hogy ezt a kétfős értelmet helyreigazítsa. Mert ha a zsidóság zöme mindenkori kormánypárti volt, akkor a forradalomban a zsidóság zöme nem vezethetett. Hanem? Hanem egy kis töredéke. Ez a történelmi igazság s ezt bizonyítjuk mi zsidók, száz- és százezren, akik sem radikálisok, sem Károlyisták, sem szociáldemokraták, sem kommunisták nem voltunk. A zsidóság zöme — ezt végre is meg kell sugnunk — liberális, demokrata, hazafias polgár, de van köztük konzervatív is. Ha parancsolják, még reakciós is. A kis töredék, — a harsogó alja, a szájlépő pöfetege a nagyrészt kikeresztelkedett vagy felekezetenkívülivé vedlett zsidóknak — igen, az volt forradalmi előhírnök és forradalmár. Milyen kár, hogy Andrassy gróf ezt a tényt kifelelte a felsorakoztatott féltények közül. Viszont nincs az az erős szó, amit Andrassy a romboló zsidók (csak származásuk, de nem erkölcsük szerint!) ellen használ, hogy mi még rajta is túl ne tegyünk. Ezen a ponton tökéletesen egyezik a véleményünk.

Cikkének második fele egy másik Andrassyt reverál az olvasó előtt. Családi és politikai hagyományaira emlékezve, tőle szokatlan energiával kel ki azok ellen, akik „erőszakos, pogromszerű föllépéssel, egyéni akciókkal, durva önségéllyel és jogtalanságokkal” akarják megoldani a problémát. Ez a politika „szégyent hozna a nemzetre, anélkül, hogy célhoz vezetne, mert csak tömöríténé és még jobban elkészeríténé a zsidóságot, amely valóban nagyobb üldözéseken ment át és nagyobb nyomásnak tudott ellentállni, mint amely a huszadik században Európában gyakorolható.” Azt mondja, egyszer majd „pirulni fognak” azok, akik „egy egész fajt becsméréssel, sértegetéssel mertek illetni és erőszakos terrorral fenyegettek” s hozzáteszi: „a világ tiszteletét s rokonszenvét elveszítjük, ha középkori nivóra süllyedünk”. Andrassynek e megrendítő szavai nem hozzánk szólnak, nem minket intenek, serkentenek, — hatást a velünk farkasszemet néző táborra kell gyakorolniok. Nem mondhat egyebet ember, amit Andrassy; ehhez nem is kell politikusnak, nagyszabásu ájropéernek lenni.

Miután a zsidók „bünlajstromával” végzett, újra kezdi a cikkíró és ezzel a tehermentesítő kijelentéssel: „nehezemre esik ez álláspontra helyezkedni” — azt mondja, hogy „nem zárkózik el az egyetemi kérdésnek bizonyos arányszámok megállapítása által” való megoldásától. A megoldás további módjai gyanánt a komoly tanulmányt, a gazdasági munkát, a szövetkezetek kiépítését, a kölcsönös támogatást ajánlja a keresztény

magyarok figyelmébe és a galíciai zsidók bevándorlásának megszüntetését követeli. Nem lehetünk többé liberálisak! — mondja —, mert ellenkezik a közhangulattal s mert a liberalizmus magának a zsidóságnak is ártana. (Igaz van Andrassynek: az antiszemitizmus nem árt a zsidóságnak.) Andrassy az egyetemi kérdésben vallott álláspontja lehetetlenné teszi, hogy benne a magyar zsidóság az egyenlőség, szabadság és igazságosság ama vezérének ünnepelje, akinek sokáig ismerte. Andrassy lecsuszott a szabadelvűség piedesztáljáról s bizonyos, hogy ezért tapsokat kap az antiszemita táborból. Nekünk a szívünk sajog bele, mikor ilyen szerepben látjuk a nagy Andrassy fiát. Vajjon pályáznának ezekre a tapsokra Kossuth, Deák, Tisza István, Bánffy, Szilágyi, Wekerle? Andrassy olyan hatalmas engedményt tett egy érthetetlenül felkapott, igazságtalan megtorlási módnak, amire őt képtelennek tartottuk.

Amikor Andrassy Gyulának köszönetet mond a zsidóság, hogy a terrorral szemben, emberi kötelességét teljesítve, megvédte, nem feledi el a gróf mondását: én nem vagyok antiszemita. Csakhogy az ilyen nem antiszemitával néha úgy vagyunk, mint ama bizonyos jóbaráttal, aki veszedelmesebb az ellenségénél.

Molnár Jenő.

A községi választások után.

A fővárosi törvényhatósági választások befejeződtek. Amikor ezeket a sorokat írjuk, még nem ismert a végleges eredmény, de a hozzávetőleges számítások szerint a demokratikus pártok hetvenhárom tagot fognak számolni a városházán, szemben a keresztény pártok százhatvanhét mandátumával. Ez az ellenzék mindenesetre számottevő és elég ahhoz, hogy a haladó felfogású polgárság véleményét a törvényhatóság termében hangoztassa. A városi választások a nemzetgyűlési választásokhoz képest nagyobb haladást nem mutatnak, bár tagadhatatlan, hogy a nem egészen igazságos kerületi beosztás mellett, amely ugyanannyi képviselőhöz juttatja a 24.000 szavazót számláló Belvárost, mint a 80.000-nél is több szavazót magába foglaló Józsefvárost és Terézvárost, imponáló az eredmény. Helyesebb és arányosabb kerületi beosztás mellett és enyhébb intézkedések és a választási agitációs szabadság méltányosabb kezelése mellett nyilván szebb eredmény is elérhető lett volna, de nincs okunk a mostani körülmények között, nem őszintén örvideni ennek a sikernek.

A pártok egymáshoz való számarányánál is tanulságosabb következtetésre ad alkalmat az a másik tünet, amelyet a választások első napján tettek. A szavazás iránt, bár kötelezőnek nyilvánították az urnáknál való megjelenést, feltűnően csekély érdeklődés mutatkozott. Vasárnap délelőtt alig jelent meg választó a szavazóhelyiségekben, délután pedig jobbra csak nők és hétfőn is kevesen szavaztak. Budapest népét nem érdekelte, kik fogják képviselni a városházán, közömbös maradt a hangos agitáció iránt — a főváros lakosságát nem érdekli már a politika, pedig a törvényhatósági választások is politikai pártokat szolgáltak. Nemzetgyűlési pártok vettek a városatyai mandátumokért, a főváros lakosságát azonban nem érdekelte a versengés. Az emberek kiábrándultak a politikából, amióta az első forradalom óta folytonos politizálásra kényszerült mindenki. A mentalitása változott meg a budapestieknek, vagy pedig csak gazdasági kényszerűség, a mindennapi kenyérért folyó szörnyű nehéz harc veszi el kedvüket a politizálástól — ezek azok a

következtetések, amelyek a szavazás eseményeiből leszűrhetők.

A főváros törvényhatósága még e hónapban összeül. A lakosság azt várja a közgyűléstől, hogy kifejezője legyen akaratának. Sok vádat emelnek Budapest ellen, ezeket kell eloszlatni, a társadalmi osztályok és felekezetek között való egyetértést és békét biztosítani, a nagyszerű kulturintézmények fentartása és megerősítése a közgyűlés további kötelessége a polgársággal szemben.

Itt egy cikkünket a cenzura törölte.

— A fő kormányzó Gödöllőn. Horthy Miklós kormányzó őfőméltósága a múlt héten nyári pihenőre kivonult a gödöllői királyi kastélyba, ahol nagy ünnepek között fogadták. A kastély udvarán Preszly Elemér dr. főispán vezetésével a község összes hivatalainak, testületeinek és egyesületeinek vezetői két-két taggal, továbbá a felekezetek papjai és a kerület nemzetgyűlési képviselője várták. A főispán üdvözlő beszéde, a diszszázad feletti szemle és a dalárda éneke után minden felekezet papja szintén köszöntötte. Először az apátplébános, azután a ref. lelkész, majd Klein József dr. gödöllői rabbi. Mindenik egyháza, illetőleg hitközsége nevében beszélt. Minden hivalkodás nélkül — mondotta a köszöntő bevezető szavak után — büszkén valljuk, hogy mi zsidóvallású magyarok szívében, lélekben, érzelemben és gondolatban, nyelvben és tettben magyarok voltunk, vagyunk és leszünk minden viszontagság, félreértés és igazságtalanság dacára is. A lelkeinkben lobogó hazaszeretet szent tüzét nem olthatja ki átvonuló fergeteg szele. Nekünk a haza iránti hűség nemcsak polgári kötelesség, de vallási parancs is. Már Jeremiás próféta meghagyta nekünk: „Mozditsátok elő mindenha az ország javát, melyben laktok.“ A bünösöket, Isten és haza, törvény és erkölcs ellen vétőket mi is megvetjük és kivetjük keblünkől. Miként a múltban, mindenkor hűségesen osztoztunk a közös haza örömeiben és bánatában, úgy a gyászos jelenben és a nehéz jövőben is még hatványozottabb mértékben akarunk dolgozni, verejtékezni, minden áldozatot meghozni az új Magyarország ujrafelépítéseért és boldoggá tételeért. És szent a mi hitünk, hogy ez mihamarabb be fog következni, mert a népek és nemzetek igazságos istene nem hagyhatja soká porban heverni letiport, megcsönkített ezeréves hazánkat, sokat vérző édesanyánkat, hová egy erőszakos, minden igazságot lábbal tipró békeszerződés lesujtotta, hanem — miként az irás mondja a bibliai szent városról — maga a teremtő isten sem fog vesztegelni, míg vissza nem állítja és ismét dicsőség székhelyévé nem teszi drága hazánkat, a csonkított, régi, nagy Magyarországot. Ezért imádkozunk minden nap, ezért fogunk szünet-szünetlenül dolgozni. Mikor Isten áldását kérjük Főméltóságod és családjára, minden tetteire és gondolatára, mely hazánk és minden polgárának javát és boldogságát van hivatva előmozdítani, mély alázattal esedezünk, hogy bennünket is, izraelita egyházunkat is, kegyei és igazságos jóindulatába és védelmébe fogadni méltóztassék. Isten áldja a Kormányzó urat, áldja drága hazánkat, áldja a magyar nemzetet. A kormányzó ur az összes küldöttségeknek együttesen válaszolt. Beszédében felekezeti kérdéseket nem érintett. Azonban a többek közt ezt mondotta:

Ha sikerül az országban a széthuzást megszüntetni, közös akarattal, összetartással ézt a szerencsétlen országot újra nagyvá, boldoggá fogjuk tenni.

A zsidóhitűek eloszlása a foglalkozási ágakban.

Az Egyenlőség f. é. március hó 13-iki számában az 1910. évi népszámlálási adatok alapján kimutattuk, hogy a zsidóhitűek az egyes foglalkozási csoportokban a régi Magyarországon minő helyet foglaltak el. Ugyanakkor jelentettük, hogy a megcsönkített Magyarország e részbeli állapotát — természetesen ugyancsak az 1910. évi népszámlálási adatok fölhasználásával — szintén föl kívánjuk tárni.

A megcsönkített Magyarország területének számbavételénél, illetőleg lakosai foglalkozási megoszlásának kiderítésénél ugyanazt az anyagot vetjük alapul, amelyet f. évi febr. 7-iki számunkban A szét darabot ország zsidósága című közleményünkben állapítottunk meg. Eszerint a megcsönkített Magyarországhoz tartoznak: 1. a Duna jobbpartján: Baranyamegye $\frac{4}{5}$ -e, Pécs tjv, Fejérmegye, Székesfehérvár tjv, Győrmegye, Győr tjv, Komárom-megye fele, Komárom tjv $\frac{1}{4}$ -e, Mosonmegye $\frac{1}{4}$ -e, Somogy megye, Sopronmegye fele, Tolnamegye, Vas megye $\frac{2}{3}$ -a, Veszprémmegye, Zalamegye; 2. a Duna balpartján: Esztergom megye fele, Nógrádmegye fele; a Duna-Tisza közén: Bács-Bodrog $\frac{1}{3}$ -a, Baja tjv, Csongrádmegye, Hódmezővásárhely tjv, Szeged tjv, Hevesmegye, Jásznagykunszolnokmegye, Pestpilis-soltkiskunmegye, Budapest főv., Kecskemét tjv; 3. a Tisza jobbpartján: Borsodmegye $\frac{7}{8}$ -a, Miskolc tjv; 4. a Tisza balpartján: Békésmegye, Biharmegye $\frac{1}{4}$ -e, Hajdumegye, Debrecen tjv, Szabolcsmegye, Szatmármegye $\frac{1}{3}$ -a, Ugocsamegye fele; 5. a Tisza-Maros szögén: Csanádmegye. Ennek a területnek az összes lakossága 7.365.752. Közüle zsidóhitű 447.002, vagyis 6.1%. Az egész terület összes keresőinek száma 3.174.771, közüle zsidóhitű 183.157. Ez az összes keresők 5.77%-a. A zsidóhitűeket a keresők között megillető arányszám tehát kisebb, mint az az arányszám, mely reájuk az összes lakosságból esik. Ennek nyilvánvalóan az az oka, hogy a zsidóhitűek családjai — főképpen vidéken — népesebbek, tehát több az eltartott, de oka az is, hogy a zsidóhitűek kiskorú gyermekeket később adnak önálló keresetre, mint más vallásúak.

A foglalkozási ágakban való megoszlás dolgában a megcsönkített Magyarországon a régi, teljes Magyar anyaországgal szemben bizonyos eltéréseket látunk úgy általánosságban, mint különösen a zsidóhitűeket illetőleg. Az őstermelők arányszáma kisebb, ellenben az ipari, kereskedelmi, közszolgálati és szabad foglalkozási, továbbá a közlekedési s.b. foglalkozások keresőinek arányszáma nagyobb. Az eltérést az okozza, hogy a főváros, melynek kereső lakossága és lakosságának felekezeti összetétele egészen más, mint az országé, egészében a megcsönkített Magyarországot marad, ellenben az országnak olyan részei, melyeknek lakossága tulnyomóan őstermelő, és általában primitívebb foglalkozású, fájdalom, Magyarországtól való elszakításra ítéltetett.

Az őstermelés keresőinek arányszáma a megcsönkített Magyarországon is a legnagyobb (52.66%), de távolról sincs akkora, amekkora (60.08%) az egész magyar anyaországon volt. Ebből a tényből önként következik, hogy a megcsönkített Magyarország annyira nem tekinthető őstermelőnek, mint amennyire a régi Magyarország az volt; következik továbbá az, hogy a többi kereseti ágak jelentősége a megcsönkített Magyarországon nagyobb, mint volt a teljes Magyarországon. Így például az ipari keresők arányszáma 17.52%-ról 21.26%-ra, a kereskedelem és hitel terén foglalkozóké 3.55%-ról 4.59%-ra

s a közlekedés foglalkoztatottjaié 2.49%-ról 3.04%-ra emelkedett. Ehhez képest a megcsonkított Magyarországon természetesen azoknak a zsidóhitűeknek arányszáma is nagyobb, akik az ipar, kereskedelem és hitel, továbbá közlekedés és a magasabb fokú értelmiséget igénylő pályákon keresik kenyerüket. Így a megcsonkított Magyarországon a zsidóhitű ipari keresők arányszáma 10.39% (9.30%-kal szemben); a kereskedelem és hitel terén működőknél 49.23% a zsidóhitű (47.37%-kal szemben); a közlekedés terén a zsidóhitűek arányszáma 5.95%-ról 6.47%-ra emelkedik; a polgári és egyházi közszolgálat, illetőleg a szabad foglalkozások kenyérkeresői között pedig a zsidóhitűek arányszáma 11.02% helyett 11.63%-ot mutat. Természetesen csak azért, mert e foglalkozási csoport zsidóhitű tagjai közül több mint 50% (14.461 közül 7323) Budapesten tartózkodik, ahol e foglalkozási csoport összes művelőinek közel 56%-át adják (holott a zsidóhitűek arányszáma Budapesten 24%).

A zsidóhitű keresők (férfiak és nők együtt) megoszlását, a megcsonkított Magyarországon, az összes férfi és női keresőkkel szembeállítva, a következő tabella tünteti föl:

	Összes keresők		Közülük zsidóhitű	
	absolute	%-ban	absolute	%-ban
Östermelés	1,672.075	52.66	5.697	0.34
Bányászat	19.020	0.60	281	1.47
Ipar	675.978	21.26	70.282	10.39
Kereskedelem és hitel	145.540	4.59	71.655	49.23
Közlekedés	69.588	3.04	6.257	6.47
Polgári, egyházi közszolgálat, szabad foglalkozások	124.357	3.91	14.461	11.63
Véderő	50.654	1.59	1.570	3.10
Különféle ágbeli napszámos	82.183	2.59	1.237	1.50
Nyugdíjas, tőkepénzes, életjár., háztulajdonos	82.835	2.61	6.532	7.88
Egyéb és ismeretlen foglalk.	40.182	1.26	2.500	6.21
Házi cseléd	185.329	5.83	2.685	1.45
Összesen	3,174.771		183.157	

A megcsonkított Magyarország egész lakosságának 43.1%-ka kereső, de a zsidóhitűek közül csak 41%. Ennek okára főntebb s már az előző alkalomkor is, amikor a régi Magyarország foglalkozási statisztikáját ismertettük, rámutattunk. A zsidóhitűek elhelyezkedése az egyes foglalkozási ágakban egyébként főbb vonásaiban az összezsugorított Magyarországon is az marad, ami a teljes anyaországban volt. Aránylag és számszerint is a legtöbb zsidóhitű keresőt a kereskedelem és hitel címe alá sorolható pályákon találjuk. Itt a számuk 71.655 és az arányszámuk az összes zsidóhitű keresőkkel szemben 39.1%; a nem zsidóhitűeknél az abszolút szám 73.885, az arányszám pedig csak 2.4%. A zsidóhitűek másik nagy csoportja számszerint és viszonylag is az ipari kereső pályákon működik. Itt a számuk 70.282 és az arányuk 38.4%; a nem zsidóhitűek közül ipari foglalkozásokat üznek 605.696-an, az összes nem zsidó keresők 20.2%-a. Ipari pályákon tehát a zsidóhitű keresők arányszáma majdnem kétszerakkora, mint a nem zsidóhitűeké. A közlekedési kereseti ágakban, a harmadik merkantil foglalkozási csoportban aránylag szintén sok zsidóhitűt találunk. Itt a számuk 6257, az összes zsidóhitű kereső 3.4%-a, míg a nem zsidók száma 90.331 és arányszáma 3.0%.

Viszonylag igen nagy számban és arányban akadunk zsidóhitű keresőkre a polgári és egyházi közszolgálat, illetőleg a szabad foglalkozások terén. Itt a számuk 14.461 és arányszámuk saját keresők között 7.9%. A nem zsidók száma e területen 109.896 és arányszáma 3.7%. Ugyancsak sok a zsidóhitű kereső a nyugdíjasok, tőkepénzesek, életjáradékosok és

a háztulajdonosok között. Az abszolút számuk e csoportban 6532 és arányszámuk az összes zsidóhitű keresők között 3.5%. A nem zsidók száma e foglalkozási ágakban 75.651, aránya pedig 2.5%.

Mindezzel szemben a zsidóhitűek a Magyarországon megmaradt részén az östermelők közt csak 5697 keresőt tudnak felmutatni, ami a zsidóhitű keresőknek 3.1%-a, a nem zsidóhitű keresők száma ellenben e téren 1,666.378 és aránya 55.9%. Bányászattal csak 281 zsidóhitű foglalkozik, az összes zsidóhitű keresők 0.15%-a, a nem zsidóknál ellenben 18.739, ami 0.62%-nak felel meg. Különféle napszámos a zsidóhitűek között 1237 van, az összes zsidóhitű keresők 0.66%-a, a nem zsidóhitűeknél ellenben 80.946, ami a nem zsidóhitű keresők 2.9%-a. Házi cseléd a zsidóhitű keresők között 2685 maradt, az összes zsidóhitű keresők 1.46%-a, a más hitűeknél 182.644, ami 6.1%-nak felel meg. Egyéb és ismeretlen foglalkozása található a zsidóhitűeknél 2500, vagyis az összes zsidó keresők 1.3%-a, a más hitűeknél 40.182, viszonylag körülbelül ugyanennyi.

Mindebből megállapítható, hogy a zsidóhitűek a megcsonkított Magyarországon is túlnyomóan azokon a kereső pályákon találhatók, amelyek több előképzettséget, tehát iskolát igényelnek s amelyekhez könnyebben hozzáférhetnek. Több mint 80%-uk (39.1% kereskedelem és hitel, 38.4% ipar, 3.4% közlekedés) a merkantil pályákon keresi kenyerét és 7.9%-uk túlnyomóan szabad foglalkozási ágakban foglalkozik. Összesen csak mintegy 12% jut a többi kereseti forrásokra. A más hitűek közül viszont 76% az östermelés és az ipari foglalkozások (55.9% östermelés, 20.2% ipar) terén keresi kenyerét és a szabad foglalkozások meg a kereskedelem és ipar kínálta keresetekből nem veszik ki eléggé a részüket. Ez nem felekezeti kérdés, hanem az iskolái és a tradícióké. Akik ezen változtatni akarnak, azoknak nemcsak a megemlített, de a valamennyiünk hitte és meggyőződése szerint oszthatlan régi Magyarországon visszaállítása után is egyfelől azt kell lehetővé tenniük, hogy a nem zsidóhitűek nagyobb számban menjenek a kereskedelmi és a szabad foglalkozás-ként üzhető értelmiségi pályákra, másfelől azt, hogy a zsidóhitűek az östermelői és ipari keresetágakat az eddiginél nagyobb mértékben mivelhessék. Ha a zsidóhitűeket ezen a két téren és még a tudományos pályákról kívánják visszaszorítani, akkor a zsidóhitűek még nagyobb erővel kénytelenek magukat a merkantil pályákra vetni, tehát elosztódásuk arányosabbá és az uralkodó irányzat által vallott céloknak megfelelőbbé nem lehet.

Komáromi Sándor.

NAPTÁR.

Vasárnap, július 18. ab hó 3., hétfő 4., kedd 5., szerda 6., csütörtök 7., péntek 8., szombat 9. (Sábosz Cházón, a böjt vasárnapra áttéve). — Heti szidra: Dvorim (M. V. 1—3. f. 22. v.). Háftoro: Cházán Jesájohu (Jesz. 1. 1—2. 7. v.). — Szombat bejövetele: 8 ó. 30 p. Kimenetele: 9 ó. — III. Perek.

Szigoruan rituális fiu-internátus

középiskolai, kereskedelmi és polgári iskolai tanulók számára.

Szigoru felügyelet és gondos ápolás, a legkitünőbb ellátás, egyéni nevelés. Az összes iskolákhoz közel. Tanulók csakis korlátolt számban vétetnek fel.

Legjobb referenciák. Cim:

Virág Gyula, Budapest, VI., Ó-utca 42.

Magyar zsidó katonák a világháboruban.

(Az Egyenlőség hadiarchivumának újabb adatai.)

31982. Herzfeld Gábor zászlós a m. kir. 306. h. gy. e.-ben. Rokkant. — 31983. Rácz Jenő (Balassagyarmat), a volt cs. és kir. 25. gy. e. é. önkéntese, orvosnövendék, a zászlóalj és ezredsegélyhelyen teljesített szolgálatot az olasz arcélen, ahol 1918 november elsején francia fogságba esett. A fogságban is folytatta humánus munkásságát. 1920 márciusában került csak haza Magyarországra. — 31984. Klein Mór a m. kir. 9., majd 10. h. gy. e. honvédje, 20 hónapot töltött az arcélen. — 31985. dr. Fodor József (Békés), honvédfőorvos, 1914 júliusától 1916 augusztusáig a m. kir. 4. h. gy. e. 2. zászlóaljának volt az orvosfőnöke. Ugyanilyen beosztása volt 1917 augusztus 1-től 1918 februárjáig a volt cs. és kir. 51. gy. e. 3. zászlóaljánál. 1918 februárjában visszakerült a 4-es honvédekhez és a XII. izonzói csatában a 39. dandár egészségügyi főnöke volt. Kitüntetései: II. o. ezüst vitézségi érem; koronás arany érdemkereszt; bronz Signum Laudis; ezüst Signum Laudis; Károly csapatkereszt. — 31986. Fekete József, a volt császári és királyi 5. nehéz tüzérezred főhadnagya, 36 hónapig volt a harctéren. Kitüntetései: bronz vitézségi érem; bronz Signum Laudis; ezüst Signum Laudis; Károly csapatkereszt. A komün alatt ellenforradalmi magatartása miatt a Batthyány-palotába hurcolták a terroristák. — 31987. Beimel Frigyes Sándor, e. é. ö. a volt cs. és kir. 32. gy. e.-ben. 1915 augusztus 28-án az orosz arcélen hét sebet kapott. 1916 április 20-án ugyanott elesett. Édesapja: — 31988. Beimel Ignác, mint 49 éves népf. főhadnagy a volt cs. és kir. 32. gy. e.-ben, az I. hadsereg-nél teljesített szolgálatot. — 31989. Beimel György Alfréd, a m. kir. 3. honvédtüzérezred hadapródjelöltje volt. — 31990. Keleti Ignác, a m. kir. 1. h. gy. e. önkéntese 9 hónapos rajvonalszolgálat után a Doberdón megsebesült. Rokkant. — 31991. Wollner Henrik (Turkeve), a volt cs. és kir. 69. gy. e. gyalogosa, az utolsó piavei offenzívában elesett. — 31992. Somogyi Henrik (Kispest), főhadnagy a m. kir. 31. h. gy. e.-ben. Kitüntetései: bronz vitézségi érem; II. o. ezüst vitézségi érem; bronz Signum Laudis; ezüst Signum Laudis; sebesülési érem; Károly csapatkereszt. — 31993. Neumann Frigyes (Kispest), hadnagy a volt cs. és kir. 25. gy. e.-ben, 18 hónapot töltött az arcélen. Károly-csapatkereszt. — 31994. Schwartz Miklós hadapródjelölt őrmester a volt cs. és kir. 6. gy. e. 7. táborigazdagságában. 8 hónapot töltött az olasz arcélen s egyszer megsebesült. — 31995. Steiner Ernő, hadnagy a volt cs. és kir. 38. gy. e.-ben. Tizenkét hónapot töltött az arcélen, többek között mint a 7. rohamzászlóalj egyik századának parancsnoka. Egy ízben megsebesült. — 31996. Biró Ignác, főhadnagy a m. kir. 3. h. gy. e.-ben. Két ízben sebesült. Kitüntetései: sebesülési érem két csikkal; Károly csapatkereszt. — 31997. Csérő Béla, főhadnagy a volt cs. és kir. 66. gy. e.-ben. 1918 júliusában Delejoznál orosz fogságba esett. Kitüntetései: bronz vitézségi érem; Károly csapatkereszt. — 31998. Fleisch László (Szentés), hadnagy a volt cs. és kir. 101., majd 74. gy. e.-ben. Tizenöt hónapot töltött az arcélen. 1917 november 15-én a Piavenál megsebesült. Kitüntetései: II. o. ezüst vitézségi érem; Károly csapatkereszt; sebesülési érem — 31999. Weiss Gábor Marcel, főtüzer a volt cs. és kir. 9. vartüzér zászlóaljban, vérhasban 1917 október 29-én meghalt a harctéren. — 32000. Pollák Ernő, hadnagy a m. kir. 305. h. gy. e.-ben 13 hónapig egyfolytában volt az arcélen. Kitüntetései: I. o. ezüst vitézségi érem; II. o. ezüst vitézségi érem; II. o. ezüst vitézségi érem másodszor; bronz vitézségi érem; Károly csapatkereszt. — 32001. Eller Imre, hadnagy az 51. rohamzászlóaljban, 28 havi arcéli szolgálat alatt kétszer sebesült meg. Kitüntetései: bronz vitézségi érem; Károly csapatkereszt; sebesülési érem két csikkal. — 32002. Hecht Géza, e. é. ö. tizedes a volt cs. és kir. 44. gy. e.-ben 1915-ben a kárpáti harcokban elesett. — 32003. Quitt Emil, hadnagy a volt cs. és kir. 27. nehéz tarackezredben. Kitüntetései: bronz vitézségi érem; II. o. ezüst vitézségi érem; Signum Laudis; Károly csapatkereszt. — 32004. Klein Miksa törzs-őrmester a volt cs. és kir. 68. gy. e.-ben. Háromszor sebesült. Károly csapatkeresztje és bronz vitézségi érme van. — 32005. Bán Imre, őrzető a volt cs. és kir. 39. gy. e.-ben. majd a 10. villamos ezredben. Károly csapatkereszt. — 32006. Haimann Samu, hadnagy a volt cs. és kir. 15. gy.

e.-ben. Kitüntetései: Károly csapatkereszt; Signum Laudis. — 32007. Feith Sándor, honvéd a m. kir. 1. h. gy. e. 2. századában, 1914 szeptember 5-én a orosz harctéren eltűnt. — 32008. Feith Mór, gyalogos a volt cs. és kir. 32. gy. e.-ben. 1915 tavaszán az orosz harctéren elesett. — 32009. Iván (Izrael) Mihály tizedes a m. kir. 70. h. táborigazdagságában, 17 hónapot töltött az arcélen. 1918 jun. 15-én megsebesült. Kitüntetései: bronz vitézségi érem; II. o. ezüst vitézségi érem; II. o. ezüst vitézségi érem másodszor; I. o. ezüst vitézségi érem; Károly csapatkereszt. — 32010. Nagy Géza, tizedes a m. kir. 1. h. gy. e.-ben. Négy évet töltött olasz hadifogságban. — 32011. Tibor Iván, e. é. ö. őrmester a volt cs. és kir. 60. gy. e.-ben. Rokkant. — 32012. Weiss Jenő hadnagy a m. kir. 14. h. gy. e.-ben, tizenhét hónapot töltött az arcélen; Kitüntetései: bronz vitézségi érem; Károly csapatkereszt. — 32013. Tibor Dénes, gyalogos az Autokáder-nél, 14 hónapot töltött az arcélen. Rokkant. Károly csapatkereszt. — 32014. Schnabel Sándor, gyalogos a volt cs. és kir. 24. táborigazdagságában, 1915 március 18-án az orosz harctéren elesett. — 32015. Vértés Adolf (Jászberény), gyalogos a m. kir. 1. h. gy. e.-ben 1914-ben a kárpáti harcokban elesett. — 32016. Deutsch Ármán, tizedes a volt cs. és kir. 10. huszárezredben, összesen 8 évet szolgált s ebből négy teljes esztendő töltött az arcélen.

(Folytatjuk.)

A magyar zsidóság a közgazdaságban.

Irta: **kemenesmihályfai Deutsch Antal.**

Nem az én feladatom, hogy az előbbi tétel igazságát bizonyítsam. Nekem csak a nemzeti ujjaszületés korszakának gazdasági és pénzügyi teljesítményeit kell összefoglalnom és kimutatnom, hogy a sokat zaklatott és még többet gáncolt zsidók határozottan és becsületesen támogatták a nemzeti munkát. Nem fárasztok számadatok tömegével. Kevés szám is elegendő a bizonyításra. Szembeállítjuk az 1867-ik év adatait az 1914–15-ik évek adataival s ez a szembeállítás tökéletesen tiszta képet nyújt.

Népesség: 15,417.700. Szántó föld 13 millió kataszteri hold. Terméseredmény: 22.259 millió mm. buza, 13.789 millió mm. rozs, 8456 millió mm. árpa, 10.977 millió mm. zab, 17,682 millió métermázsa tengeri. Állatállomány: 4 millió szarvasmarha, átlagos kivitel évi 50.545 darab, sertés 4.220.000, átlagos kivitel 719.129. Bortermelés 2,800.000 hektoliter. Kereskedelmi forgalom: a behozatal értéke 638 millió korona, a kivitelé 659 millió. A vasutvonalok hossza 2283 km., a szállított személyek száma 2,069.000, a szállított áru mennyisége 28 millió mm. Összes bevétel 553 millió korona, befektetett tőke 504 millió korona. A postahivatalok száma 941, a feladott leveleké 29 millió, az egyéb küldeményeké 15 millió, a csomagok száma 3.68 millió, a pénzküldemények értéke 68 millió. Összes bevétel: 6.6 millió korona. A bankok száma 5, a takarékpénztáraké 105, a jelzálogintézeteké 1, összesen 8.6 millió alaptőkével, 142 millió betéttel. 57 millió tárcaváltóval és 109 millió jelzálogkölcsonnel. Az állami zárószámadás adatai: bevétel 224.78 millió, kiadás 219.8 millió, az egyenes adó jövedelme 108 millió, a közvetetteké 104 millió. Az államadóságok összege 536 millió.

Népesség: 20,886.487 (+ 5,471.000). Szántó föld: 25,000.049 kataszteri hold. Terméseredmény: 42.9 millió mm. buza, 12.1 millió mm. rozs, 13.06 millió mm. árpa, 12.5 millió mm. zab, 44.6 millió mm. tengeri. A termés összes értéke 3902 millió korona. A burgonya- és répatermés értéke 150 millió, a mezőgazdaság bruttó jövedelme kb. 8 milliárd. A bortermelés 3039 millió hektoliter mustot eredményezett. Állatállomány: 7,319.000 darab szarvasmarha, kivitel 303.000 darab, 6,536.000 darab sertés, kivitel 536.745 darab. Kereskedelmi forgalom: behozatal 2075 millió korona, kivitel 1904 millió. A vasúti hálózat hossza 22,507 km. (+ 20,224 km.) A szállított áruk mennyisége 400 millió mm. Összes bevétel 629 millió korona, összes befektetett tőke 3081 millió korona. A postahivatalok száma 4364, a feladott küldeményeké 1636 millió darab. A hitelforgalom óriási fellendülést mutat. 2036 bank és takarékpénztár.

HIREK

—

— A pesti chevra kadisa közgyűlése. Folyó hó 11-én, vasárnap délelőtt tartotta a pesti chevra kadisa rendes közgyűlését a Laudon-utca 3. szám alatti székházának dísztermében Winterberg Gyula udvari tanácsos elnökléte alatt a képviselőtestület tagjainak nagy részvétele mellett. Endrei Henrik dr. ügyész és titkár terjesztette elő a chevranak az 1918—1919. évre vonatkozó jelentését. A jelentés röviden kiterjeszkedik a forradalomnak és kommunnak a chevra kadisára gyakorolt hatására, szól a chevra kadisa intézményeiről, Aggok házáról, Szeretetházáról és Felnőtt vakok otthonáról. Külön szól a jelentés a chevra kadisának a szegénygyámolítás terén kifejtett működéséről, valamint a temetkezési szolgálatról. A jelentéshez Wertheimer Adolf választmányi tag szólott hozzá, ki a közgyűlés nevében háláját és elismerését fejezi ki az elnöknek, előljárásnak és titkárnak a chevra kadisa érdekében kifejtett nagyszabású munkásságukért, ecsetelvén ama kiváló szolgálatokat, melyeket a nehéz időkben a chevra kadisa vezetése körül kifejtettek. Indítványára a közgyűlés Winterberg Gyula elnöknek, az előljárásnak, valamint titkárnak jegyzőkönyvi köszönetet szavazott. Ezután az 1920. évi költségvetés tárgyalására került a sor, amit a közgyűlés egyhangulag elfogadott. A költségvetés szerint 6,804.000 korona kiadással 6,114.800 korona bevétel áll szemben, úgy hogy 689.200 korona kezelési hiánnyra számítanak. Ezután megválasztották a 7 tagból álló számvizsgáló-bizottságot, még pedig: Deutsch Frigyes, Jánosi Engel Gyula, Hirsch Jakab, König Lajos, Rosenberg Jenő, báró tornyai Schosberger Rezső és Wertheimer Adolf urakat. Majd elnök szárnyaló szavakban szólt a zsidóságnak a mai nehéz időkben való feladatairól és ama történeti hivatásról, melyet a zsidóságnak mindenkor szem előtt kell tartania. Kegyeletes szavakban emlékezett meg a választmánynak és képviselőtestületnek az utolsó két évben elhalt tagjairól. Elparentálta kemenesmihályfai Deutsch Antalt, a chevra kadisának az utóbbi hetekben elhalt kiváló előljáráját, Lichtschein Mayert, az aggok-házának éveken át volt tiszteletbeli gazdaszát, Kohn Arnoldot, Schön Ignácot és Mauthner Adolfot, a választmánynak kiváló tagjait, valamint a képviselőtestület számos tagját, kik mindannyian a chevra kadisának hűséges támaszai és a szent ügynek előmozdítói voltak. Végül Kohn Sámuel dr.-ról, a hitközségnek félszázadon át volt főpapjáról emlékezett meg, méltó szavakban ecsetelvén azt a nagy veszteséget, mely elhalálásával a pesti izr. hitközséget, valamint Magyarország egész zsidóságát érte. Elnök beszéde a hallgatóságra mély benyomást keltett, mely után a közgyűlés véget ért.

— „Keresztény vállalkozók kapják a főváros közmunkáit“, ezt ujságolja a N. U. Közmunkabizottság alakult, aminek a célja, az idézett forrás szerint, az volt, „hogy a fővárosi közmunkákat és szállításokat, melyeken eddig a klikk-főnökökkel és kerületi vezérekkel jó összeköttetésben levő, nagyobb részt zsidó vállalkozók, gazdagodtak, ezentúl keresztény iparosok és vállalkozók kapják.“ Ilyen területekre igazán kár bevoncsolni a felekezeti kérdést. A vállalkozásoknál és szállításoknál nem a vállalkozó vagy szállító felekezeti hovatartozandósága, hanem a végzett munkák vagy szállítások teljesítésének értéke és gazdaságos volta kell, hogy mértékadó legyen. Ilyesvalamit a katonai szállításokra való vonatkozásban a minap Soós hadügyminiszter is szükségesnek tartott megállapítani.

pénztár működött 2583 millió alaptőkével, 6200 millió korona betéttel, 3129 millió tárcaváltóval, 444 millió lombardhitellel, 2427 millió folyószámlahitellel, 3 milliárd jelzáloghitellel. Az állami költségvetés — csak az 1913. évi áll rendelkezésre — 2546 millió korona bevételt, 2318 millió kiadást tüntet fel. Az egyenes adók jövedelme 320 millió, a közvetetteké 299.8 millió. Az államadósságok összege 6152 millió korona.

A súlyos küzdelmek árán kivivott önállóság, a független államiság tudata, amellyel a haladás szükségességének érzése párosult, csakhamar elevenekké tette a magyar nép szunnyadó erőit. Általános lett a törekvés, hogy az ország minden lakóját közös munkára egyesítsék és tényleg minden téren megindult a munka. A viszonyokon mult, a politikai harcokon, a pénzügyi és gazdasági tapasztalatlanságon és legnagyobb részt az Ausztriával való közösségen, hogy a kitűzött nagy célokat csak évtizedek múltán érték el.

Az önállóság kivívásán érzett lelkesedés a lakosság egyetlen rétegében sem volt erősebb, mint a hazafias érzéssel át meg átítatott zsidóságban. Ez mindenekelőtt abban a törekvésben nyilatkozott meg, hogy nemzetivé válják, hogy nyelvben és gondolkodásban fentartás nélkül asszimilálódjék. Jó lelkiismerettel állithatjuk, hogy legnagyobb sikere a magyarosodásnak, a magyar nemzeti eszmének a zsidók között volt. Ugyanakkor kiütözött azonban a zsidó elem legerősebb jellemvonása is: abban a pillanatban, amikor a szabad mozgás lehetőségéhez hozzájutott, a zsidó munkához fogott, tanult, művelődött, hogy érvényesülhessen.

A magyar zsidóság tele volt igyekezettel, hogy hálnak mutakozhassék a hazával szemben, amely neki jogokat adott. Ez készítette arra, hogy a közgazdaság és a közmunka minden ágában tevékenykedjék.

Meglehetősen jelentékeny szerephez jutott így a mezőgazdaságban is. Vallásfelekezeti szempontból készült statisztika nem áll rendelkezésünkre, mégsem tévedünk nagyon, ha azt állítjuk, hogy az egész megművelt földnek nem egészen 10%-a van zsidó kézen. A zsidó birtokosok és bérlők tulnyomó része intenzíven gazdálkodik s nemcsak a mélyszántással, a rendszeres trágyázással és gépi megműveléssel elért nagyobb eredményei, hanem a szarvasmarha- és lótenyésztés, továbbá az ézszerü tejgazdaság terén való sikerei révén is elismerést érdemelnek.

Még nagyobb hévvel vetették rá magukat a zsidók az iparra. A kiegyezés idején Magyarországon jelentéktelen volt az ipari termelés. Alig nyílt meg azonban a szabad fejlődés lehetősége, a leküzdhetetlen nehézségek ellenére is nagy erőfeszítések történtek, hogy vasgyárakat, gépgyárakat, mozdony- és vaggongyárakat, bőripari, famegmunkáló, papiros-, kékfestő- és kémiai ipari telepeket és gyárakat létesítsenek. A hatvanas években 480 gyára volt Magyarországnak s ezek összesen 8134 lóerőt reprezentáltak. 1910-ben az ipari üzemek száma 479.465 volt, amiből 3749 gyártelep. Ezekben 39.829 gőzkazán és körülbelül 800.000 lóerős gép volt üzemben.

(Vége következik.)

VERŐ-féle INTERNÁTUS

BUDAPEST, VI. KERÜLET, GYÁR-UTCA 1. SZÁM.

Szellős, tágas termek. Egészséges táplálkozás. Művészi oktatás. Családi otthon. Gondos felügyelet. Korlátolt létszám. Elemi iskola. Polgári iskola. Gyakorlati irányu és általános műveltséget terjesztő továbbképző tanfolyamok.

Előjegyzések az internátus részére folyamatban.

— **A zuglóiak templomot építenek.** A Zugló és környéke izr. templomegyesület Fischer József elnöklése alatt már három hét előtt megkezdte a templom építését. A templom építését Klein Jenő építész tervezte és hajtja végre. A templom felépítését május 25-én határozták el és június 24-én már hozzáfogtak a munkához. Költségekre 140.000 korona gyűlt össze, ami legnagyobb részt Böhm Kálmán hordógyáros, a pénzügyi bizottság elnökének buzgó munkájának eredménye. A pénzügyi bizottság tagjai: Schick Mór, Erdős József, Klein Vilmos, Grád Mór, Herzog Andor, Kovács Róbert és Grosz N. az épülethez szükséges fa- és kőanyagot példás áldozatkészséggel ingyen ajánlották föl. A pesti izr. anyahitközség Lederer Sándor dr., Ehrlich G. Gusztáv és Ledermann Mór előljárók, a zuglói hitközség tagjainak lelkesége láttára, 200.000 koronát adtak, hogy a templom mielőbb elkészülhessen és a zuglóiaknak istentiszteleteik megtartásához megfelelő helyiségük legyen.

— **Kávéházi verekedések.** A fővárosi választások előestéjén a Lipótvárosban este tíz óra után két kávéházban rögtönöztek verekedést. Előbb a Vigszínház-kávéházba rontottak be a tüntetők. Miután mindkét részről székekkel egymásnak estek, katonai őrző-jelent meg, mely a tüntetők közül négy embert a rendőrségre kísért. Azután a szabadság-téri City-kávéházban jelentek meg a tüntetők. Itt is verekedés támadt, de a rendőrség közbelépése elmergesedését megakadályozta.

— **Az „Izr. Gyermeknyaraltatási Akció“** hónapokon át készítette elő a pesti zsidó gyermekek nyaraltatását. A hó elején 1000 gyermeket küldött gondos felügyelet mellett vidéken lakó hittestvéreinkhez. A kísérő felügyelők nagyrésze már visszaérkezett. Valamennyi a legnagyobb elragadtatással számolt be a vidéki fogadtatásról. Mindenütt nagy örömmel és hitrokoni szeretettel fogadták a kicsikéket. A szülők nyugodtak lehetnek: gyermekeik kitünően vannak el látva és a jó falusi levegő és bőséges táplálkozás hamarosan letörli a pesti háborús esztendőknél vérszegény sápadtságát arcukról. A legpártatlanabb és legszigorubb orvosi vizsgálat eredménye is azt igazolja azonban, hogy sokkal kevesebb hely állott az akció rendelkezésére, mint amennyi vérszegény, vézna gyermeknek szüksége lenne a nyaraltatásra. Az akció vezetősége ezért újra kéri a vidéki községeket, hogy ha lehetséges, fogadjanak magukhoz még néhány száz pesti gyermeket a nyári (szünidei) két hónapra. Mivel ennyi gyermeknek utazási költsége is rengeteg összeget emészt fel, az akció vezetősége továbbra is kéri hittestvéreink áldozatkész támogatását. Az adományok az Omike kulturothton címére (VIII., Rákóczi-ut 17.) küldendők. A Kulturothton ügyvezető irodája az egész nyáron munkában marad és a vidéki vendéglátó házigazdáknak, valamint gyermekeikről kérdezősködő szülőknek szívesen szolgál felvilágosítással.

— **Adomány.** Wolfner Gyula az Orsz. Magyar Szépművészeti Múzeumnak magyar műtárgyak vásárlására 10.000 koronát ajándékozott.

— **Elek Sándor,** a Magyar-Olasz Bank fiatal vezérigazgató-helyettese, a zseniális pénzügyi szakember, mint a lapokból ismeretes, automobil-baleset áldozata lett. Temetésén, mely igen nagy részvétellel ment végbe, Szurmay és Szerényi volt miniszterekkel az élén a közélet és társadalom sok kitünősége jelent meg. A megboldogultat Hevesi Simon dr. pesti rabbi és Éber Antal vezérigazgató bucsuztatta. Nevére a Magyar-Olasz Bank félmillió koronás alapítványt létesített az intézeti tisztviselők és családjaik segélyezésére.

— **Haller miniszter elismerése a miskolci izr. nőegyletnek.** A miskolci izr. nőegylet Haller István vallás- és közoktatásügyi minisztertől az alábbi leiratot kapta: Borsod vármegye és Miskolc thjf. város kir. tanfelügyelőjének jelentéséből örömmel értesültem arról, hogy a Nőegylet a Miskolc városában fennálló oktatási intézetek tanulói közül a tél folyamán felekezeti különbség nélkül mintegy 180 gyermeket részesített meleg ebédben és hogy az egyletnek ezen áldozatkészsége 70 ezer korona értéket képvisel. Nagy örömmel szolgál, midőn az egyletnek a népoktatás érdekében tanusított hazafias áldozatkészségeért őszinte elismerésemet és köszönetemet nyilvánítom. Budapest, 1920. május 29-én. Haller s. k.

— **Osztálytanácsos.** Rakovszky István, a nemzetgyűlés elnöke, Komor Gyula dr. nemzetgyűlési gyorsíró-titkárt, osztálytanácsossá nevezte ki. Komor Gyula dr. a régi képviselőház gyorsíródjában évtizedek óta dolgozik, a Vigszínháznak dramaturg-titkárja, a gyermekvilágnak széles körben ismert népszerű színpadi szerzője és kipróbált ujságíró.

— **Próbaszónoklat.** Fényes Mór dr. rabbi f. hó 9-én a péntek esti és 10-én a szombati muszaf-istentiszteleten a Rombach-utcai templomban, mint körzeti rabbiállásra pályázó igen hatásos két beszédben mutatta be tudása mélységét és előkelő szónoki kvalitását.

— **A nyaraló fővárosi gyermekek f. hó elsején** érkeztek meg Miskolcra. A miskolci zsidóság a vendégyermekeket nagy szeretettel fogadta és mind a 142 egyes családoknál talált elhelyezésre. A gyermekek elhelyezésének munkájában a helyi bizottság tevékenykedett. A Deborah nőegylet rendkívüli agilitása külön elismerésre méltó. A helyi bizottságban ugy az izr. nőegylet, mint a Deborah-nőegylet résztvesz és a gyermekek felügyeletéről gondoskodik. Itt említjük meg, hogy a miskolci gyermeknyaraltatási akció bizottsága a Hegyaljára átutazó pesti gyermekeket is megvendégelte.

— **A Wechseltmann-féle tanítói nyugdíj.** A pesti izr. hitközség már folyósította a Wechseltmann-féle tanítói nyugdíjakat mindazok részére, akiknek posta útján kézbesíthette. A megszállott területen lakó igényjogosultak hivatalosan kiállított meghatalmazással megbizottjuk által vehetik fel a nekik járó összeget, ha a helyi hatóság, vagy lelkeszi hivatal által kiállított bizonylattal életbenlétüket igazolják és ezt megbizottjuk bemutatja. Jelentkezhetni Gombos Ignác hitközségi anyakönyvvezetőnél, Sip-utca 12.

— **A destrukció útján.** Egy szentesi ügyvéd eddig szokatlan érdekeltségű kifogást adott be a szegedi törvényszék egyik zsidóvallású bírójának ellen. A szentesi ügyvéd felfogása az, hogy a zsidó bírónak nem lehet elfogulatlan, ha zsidó és keresztény között kell ítélnie és azt kérte a törvényszéktől, hogy az ő ügyében zsidó ne ítélezhessék. Hogy ez a föltevés és kérelem maga a legnagyobb elfogultság — az a szentesi ügyvédnek eszébe se jutott. A szegedi törvényszék a kérelmet elutasította s ezt azzal indokolta meg, hogy a vallás senkit sem tesz elfogulttá. Az elutasító végzés ellen beadott föllebbezés fölött a tábla fog dönteni.

— **Főkántorválasztás.** A józsefvárosi izr. imaház a megüresedett főkántori állásra a volt óbudai h. főkántort, a nagytehetségű Grünfeld Farkast nagy lelkesedéssel főkántorának választotta meg. Állását f. évi augusztus 1-én foglalja el.

— **Lemberg főrabbiájává** május hó 16-án Guttman Sámuel dr.-t egyhangulag választották meg. Elődje Cares dr.-nak 1915-ben bekövetkezett halála óta helyettesként e tisztséget már amugy is viselte.

— **Kántorválasztás.** A pesti hitközség Fischer Henrik debreceni főkántort kántorra választotta azzal a kikötéssel, hogy beosztás szerint bármelyik templomban felváltva kell majd a funkciókat végeznie. Mesterei Berger Salamon bajai, Rosenblatt pozsonyi és bold. Guttman Béla bécsi főkántorok voltak. Hangját Bécsben főkéletesítette egy évig a bécsi Pazmanittempel főkántoránál és 14 évig működött Debrecenben mint főkántor. Pesti állását f. é. augusztus 1-én foglalja el. Jó hírnév előzi meg s ezt a fővárosban remélhetőleg öregbiteni fogja.

— **Az Országos Rabbiegyesület elnöksége** ez uton közli tagjaival, hogy hivatali helyisége VIII., Rákóczi-ut 17., I. emeleten (Telefon: József 38—43) van; ide küldendő minden levél, írásos megkeresés és itt kaphat mindenki szóbeli információt is. Hivatalos óra délelőtt 9—1.

— **X X X X X X X X X X X X A**
Magyar Távirati Iroda jelenti Szombathelyről: „Pénteken, július 9-én este érkezett magyar földre az első kelet-sibériai hadifogolyszállítmány: 5 törzstiszt, 24 tiszt és mintegy 450 főnyi magyarországi illetőségű legénység. A hadifoglyok javarészt a kelet-sibériai táborokból valók; nagyobb részük maguk fizették meg az utiköltséget, más részük pedig az amerikai vöröskeresztnek dolgozott a szállítási díj fejében. A hadifoglyokat a „Szhunko Maru“ nevű 12.000 tonnás japán hadihajó hozta Vladivosztokból Triesztbe. A hajó május 11-én indult el Vladivosztokból és július 6-án érkezett Triesztbe. Az utifáradalmait 2 galíciai zsidó hadifogoly nem bírta ki; az egyiket az Indiai Óceánban, a másikat pedig a Vörös-tengerben súlyosztették el.” — A japán hadihajón, mint az Egyenlőség értesül, számos magyarországi zsidó tiszt, altiszt és közlegény is jött haza. Köztük van Elszász Oszkár dr. főhadnagy, Kéri Gusztáv honvédhadnagy, Kéri Jenőnek, a Lujzamalom igazgatójának fia, aki Przemyslnél esett fogóságba, továbbá Okányi-Schwartz Andor, Weisz Zsigmond hadnagy, Ungár Alfréd tüzérezászlós, Epstein Rezső és mások. (Az Egyenlőség jövő számában teljes névsorát közöljük a japán hajóval visszatért zsidó hadifoglyoknak.)

— **Halálozás.** Fischer László, tekintélyes kereskedő, a ceglédi szentegylet elnöke, a hitközség választmányi tagja, 64 éves korában rövid betegeskedés után július 6-án kiszenvedett. Temetése július 7-én az egész város mély részvéte mellett ment végbe. A hitközség nevében Pollatsék Gyula, a szentegylet megbízásából Almási Sándor dr. ügyvéd küldöttség élén fejezte ki részvétét a közszeretnek örvendő család előtt. A gyászbeszédet Laczér Dániel dr. tartotta, melyben az elhunynak a közérdekért buzgólkodó, templomjáró, istenfélő, emberszerető és jótékonyági erényeit követendő példaképpen emelte ki. A hitközség diszsrhellyel is kitüntette az elhunytat. Agg apósa, Popper Ignác (Albertiirsa), fia, Fischer István dr. ceglédi ügyvéd, leánya Erzsike, Riesz Miklósné és veje, Riesz Miklós (Berettyóújfalú) és kis unokái Pál és Boriska, valamint kiterjedt előkelő rokonság gyászolja.

— **Templomtűz.** A kőbányai Cserkész- és Románutcsák sarkán épült zsidó templomban a múlt héten tetőtűz támadt. A kupolán a tűz kiütésének napján délután bádgosmunkás dolgozott, aki forrasztókályháját a munkahelyén feledte. A központi, a X. kerületi és több szomszédos tűzország akadályozta meg a tűz továbbterjedését. Csak a kupola égett le. Magának a tetőnek kevés baja esett.

— **Utonállás.** Július 9-én este 10 órakor az Arénaton Cs. Rudolf orosz hadifogságból visszatért, leszerelt katonát megtámadta hat ölmosbotokkal felszerelt fiatalember igazolásra szólították föl, de még mielőtt iratait megmutathatta volna, megütötték. Cs. Rudolf erre futásnak eredt, támadói utáná és az egyik botjával beszakította a fejét. A szerencsétlen ember hatszáz koronán vásárolt szalmakalapját a támadók magukkal vitték.

— **A VIII. kerületi templomkörzet tisztikara.** A pesti izr. hitközség VIII. kerületi templomkörzete június 27-én tartott alakuló közgyűlésén megválasztotta tisztikarát. Elnök Braun Illés, elnökhelyettes Weisz Márk, alelnökök Fischer Lajos dr., Goldberg Simon, ifj. Guttman Ignác, Hajdu Marcell dr., előadók Balkányi Vilmos, Hajdu Jenő, Horváth Mihály, Kohn Vilmos, Koltai József, Liebermann Manó, Márkus Pál, Ringwald József, Weisz Ábrahám és Winkler Ignác, titkár Sarbó Vilmos lettek.

— **Aranylakodalom.** Menczer Ignác és neje szül. Rotter Katalin július 5-én ünnepelték gyermekeik, Menczer Zsigmond sütőmester és Lienthal Lipótné szül. Menczer Mariska, valamint unokáik és rokonaik körében 50 éves házassági évfordulójukat.

— **Hymen.** Brichta Károly upesti cipőkereskedő leányát, Mancikát, eljegyezte Lax Armin fővárosi bórkereskedő.

— **Rechtschaffen Samuel** hátrahagyott családjának e héten hozzánk beérkezett: Szegő József gyűjtése 660 K, Weisz Samu 20 K, Fejt Ferenc 20 K, Székely Ferenc 30 K, Tardos J. István gyűjtése 650 K, Friedländer Andor 50 K, Veltner Samu 100 K, Brummer Mariska 50 K, Silberstein Samu gyűjt. 500 K, Bisám Zsigmond gyűjt. 60 K, Lederer J. gyűjt. 240 K, N. N. 200 K, Sattler Izsó 100 K, dr. Borsodi Józsefné Nagyatád 50 K, Borsodi Viola 10 K, Wohl József Székesfehérvár 50 K, Förstner Testvérek Veszprém 20 K, T. S. 50 K, özv. Wolkenstein Hermanné Székesfehérvár 100 K, Gerle Sándor gyűjt. 510 K, Bleier József Szentés 50 K, N. N. 100 K, Hartmann Vilmos 250 K, özv. Szilágyi Zoltánné Szolnok 20 K, Goldmann Lipót Kísújszállás 30 K, S. J. 100 K, Vörös Lajos gyűjt. 840 K, Dekner Vilmos Kőbánya 50 K, Wolf Alice Hódmezővásárhely 20 K, Berger Ignác Halas 10 K, Kalmár S. 10 K, Róna Lajos Várpalota gyűjt. 150 K, Löwy Izidor Győr 100 K, Schwarcz Armin Ujkécske gyűjt. 300 K, Singer Béla Alberti-Irsa 50 K, Deckner Samuel Seregélyes 10 K, Schultz Józsefné Székesfehérvár 40 K, Halmos Jenő 20 K, Rosenthal Bernát 10 K, Gottesmann Lipótné 50 K, Klein Vilmos és neje 100 K.

— **Nyugtázás.** Neuwelt József a pesti izr. hitközség kórháza javára Wolf Jakab elhalálozása alkalmából koszorúmegváltásként 50 koronát adományozott.

A Wiener Bankverein m. hó 28-án tartotta Bécsben rendes közgyűlését, mely elhatározta, hogy 42,440.247 K tiszta nyereségből a tartalékalap gyarapítására 3,344.024 K mint rendes és 10,000.000 K mint rendkívüli hozzájárulás, továbbá az alkalmazottak nyugdíjalapja javára az intézet 50 éves fennállása alkalmából 10,000.000 K fordíttassék, osztalék fejében pedig részvényenként 34 K fizetessék. A fennmaradó 3,810.678 K új számlára vitetik át. Végül elhatározott az alaptőkének 180,000.000 K-ról 300,000.000 K-ra való felemelése.

A „Fabank Részvénytársaság“ közli, hogy Budapesten (V., Nádor-u. 21.) megkezdte működését. Az intézet főcélja a Magyarország régi területén létező fakereskedelmi vállalatokkal a kereskedelmi és pénzügyi összeköttetést fentartani, de ezenfelül foglalkozik a banküzlet minden ágával. A társaság alaptőkéje 60 millió K. A június 6-án megtartott közgyűlésén az igazgatóság tagjai lettek: Degenfeld József gróf, Glasner Samu dr., Györy Lőránd, Hilb Jenő dr., Holzmann Armin, Jusztusz Zsigmond dr., Lord Adolf, Marschalkó János dr., Mautner Dezső dr., Spitz Henrik. A közgyűlést követő igazgatósági ülésen az igazgatóság elnökhelyettesé Hilb Jenő dr.-t választotta meg; igazgatókká Bauer Jenőt, Ehrenfeld Mórt és Kral Gyulát nevezte ki.

A zsidók találták fel a betűvetést.

(Részlet „A sémi faj kulturértéke“ című nagy tanulmányból.)

Irta: Venetianer Lajos dr.

Mert, miként a héber, syrek, chaldok, arabok és törökök és a többi keleti népek — a görögök és rómaiak szokásával ellentétben — jobbról-balra irnak, úgy a mi betűnk is hasonló módon iratnak. Kiviláglik ez nemcsak abból, hogy kiejtésünk, írásunk és szóhajtogatásunk módja közös a héberkével, hanem számtalan szavunk is van, melynek úgy a héberéknél, mint nálunk, majdnem azonos jelentése van. Továbbá — jóllehet, ezek mitsem jelentenek ezen ábécé ajánlására — mégis mindenkor becsületére vált bármely nemzetnek, ha az tulajdon írásával élt és annak hasznát vette. Azt látjuk ugyanis, hogy csak igen kevés, egyébként műveltség és hatalom tekintetében kiváló nemzet van, amely saját betűivel tolmácsolhatná nyelvét. Mert kétségtelen, hogy saját írásjegyeik nincsenek se az olaszoknak, se a spanyoloknak, se a franciáknak, se a németeknek, hanem mindezen népek betűi közös forrásból, a latinból erednek. Dicsekedtek ugyan a görögök, hogy ők, tudom is én hány betűt Phöniciából hoztak magukkal, másokat azonban a darvak repülésének megfigyeléséből eszeltek ki és soroztak azon rendbe, melyben most látható. Innen van, hogy nem átalják maguknak tulajdonítani a bölcsélet és minden tudomány és régiség feltalálását. Pedig már a mi betűnk is bőven megcáfolja meséiket és biztos adatokkal bizonyítja azt, hogy egyrészt az ázsiai scythák náluk régiebbek, másrészt, hogy ezek az Isten népéhez sokkal közelebb állottak és hogy a régi bölcsészet a héberektől az ázsiai népekhez s csak ezektől került végre a görögökhöz. Már pedig akár betűnk számát tekinted, minden nemzet írásjegyeit fölülmulják, akár szépségüket veszed szemügyre, a külföldiek semmiféle betűinél sem állanak hátrább, abban a tekintetben pedig messze fölül is mulják, hogy egyrészt pontozás nélkül iratnak, másrészt minden egyéb betűknél tökéletesebben fejezik ki összes beszédhangjainkat és végül könnyebben is sajátíthatók el. A görög, héber, latin nyelveket egész életünkön át alig tanulhatjuk meg középszerűen, a németet, a franciát, a spanyolt igen nehezen sajátítjuk el és mesterséges megértésükhöz sok könyvre, sok költségre, papírosra, írottollra, tintára és mit tudom én még mi más minden eszközre van szükségünk. Ezen betűnket bárki igen rövid idő alatt, igen könnyen és pedig bármely könyv, toll, tinta, papíros nélkül, akár lacedemon hengerhez hasonló fára, akár valamely más anyagra írni nagyobb fáradság nélkül megtanulhatja. Miért is ezen betűket nemcsak arra tartom érdemeseknek, hogy minden iskolában tanítsák és a gyermekekbe csepegtessék, hanem arra is, hogy minden rendű honfitársunk, gyermekek, öregek, férfiak, asszonyok, nemesek és parasztok, szóval mindazok, kik azt akarják, hogy magyarnak neveztesse, tanulják meg... Helyesen cselekszel, hogy azon vagy, hogy nemzetünk irástudományát megmentsed az elfeledéstől, hogyha már a görögök módjára hazánkat javarészt elvesztettük és hacsak az isteni kegyelem meg nem könnyörül, úgy látszik, elveszítjük az egészet, legalább nyelvünket, történetünket és irástudományunkat örökítjük meg.

A rovásírás jellegét s történetét ma már ismerjük. Foglalkozott vele a nemzetközi tudomány, melytől függetlenül hazai kutatóink egyik legkiválóbbja, Sebestyén Gyula, eljutott a Rovás és Rovásírásról

közreadott mélyreható tanulmányában ahhoz a minden kételyt kizáró megállapításhoz, hogy bár az őshazából hozták a székelyek a rovásírást, azok nem ősmagyar írásjelek, hanem föníciai eredetűek, melyeknek legrégebb emlékeit az ókori középtenger-melléki feliratok őrizték meg; a föníciaiaktól jutott el a középázsiai ótörökség birtokába s annak írásjegyeit és jellegét őrizték meg a székelytörökök, majd a székelymagyarok. A székely rovásírás tehát végeredményében nem más, mint a palesztinai óhéber írás.

De hogyan jutott el a magyarok őshazájába és miért tartották fenn oly szerető féltékenységgel és nemzeti tulajdon büszkeségével éppen csak a székelyek? A székelyek eredetének kérdése még nem tisztázódott. Tray, Fejér György, Horváth István, Hunfalvy Pál és Karácsonyi János nemes igyekezéssel akarták a multak homályába vesző eredetről föllebenteni a történet fátyolát, de föltevéseik rozoga épületét könnyű kézzel döntötte porba Sebestyén Gyula (nem zsidó), ki történeti, nyelvészeti és — ami a legfontosabb néprajzi alapon bizonyította be, hogy a székelyek a zsidó vallásra tért kozároktól elszakadt s a honfoglaló magyarokhoz csatlakozott kabartörzs egyenes leszármazottjai. Ha ez igaz — és Sebestyén érvelései már megállották az időpróbát, hiszen a hazai történeti tudomány nem bírta tizenhat év óta megcáfolni Sebestyén fejtegetéseit, — úgy a perspektíva, mely a multból tárul elénk, lebilincseli figyelmünket és áhitattal tekintünk az egyenes utra, melyet a palesztinai óhéber írás az enlakai és csikszentmiklósi templomok rovásfeliratáig tett meg. Palesztinában már rég meghonosodott és általános érvényt szerzett a vulgáris használatban a szir eredetű négyzetes betűírás, amikor hivatalos iratokon s különösen vallásos használatban szentírás gyanánt még az óhéber betűket alkalmazták. Bizonyára a zsidó vallással együtt került az óhéber írás a kozár-kabarokhoz, kik a honfoglalás után a határok védelme céljából Erdélyben települve le, faji egységükben megőrizték az őshazából hozott sajátos kulturértéket, az írást. Vallásukat az idegen környezetben hamar megváltoztatták, de a tanítás hordozóját, a óhéber betűket nemzeti kincs gyanánt őrizték meg annak hirmondójául, hogy volt idő, amikor szívesen fogadták a sémi faj zsidó ágának nagy kulturértékeit.

PÁLYÁZATOK.

A nagykanizsai izr. hitközség, mint a nagykanizsai felső kereskedelmi iskola fenntartó testülete pályázatot hirdet az 1920—21. tanévre két üresedésben levő rendes tanári állásra. A rendes tanári tanszékre pályázhatnak: 1. a könyvvitel, kereskedelmi levelezés és kereskedelmi ismeretek tanítására képesített okl. felső kereskedelmi iskolai tanárok; 2. a magyar-német, vagy német-francia nyelv tanítására képesített okl. középiskolai tanárok, vagy szakvizsgálatot tett helyettes tanárok. A rendes tanár javadalma: a fenntartó testület pénztárából évi 2000 korona törzsfizetés, a fizetési osztálynak megfelelő lakbér és a szolgálati éveknél megfelelő ötödéves korpótlék, ezenkívül az államtól a felekezeti iskolák részére biztosított államfizetéklegészítés és családi pótlék is jár. A helyettes tanár díjazása: 6000 korona. A fenntartó testület ezenkívül kérvényezi a nm. Vkm. urtól a megfelelő háborus pótlékot és háborus segélyt, úgy a rendes, mint a helyettes tanár részére. A megválasztott rendes tanár az Országos Tanári Nyugdíjintézetnek kötelezett tagja. A pályázók vallásukat, életkorukat, egészségi és családi állapotukat, végzett tanulmányaikat, képesítésüket, eddigi szolgálatukat és magatartásukat igazoló okmányukat tartalmazó kérvénnyel f. évi augusztus hó 1-ig a nagykanizsai izr. hitközség elöljáróságához folyamodjanak. Az állás legkésőbb f. évi augusztus hó 25-ig elfoglalandó. Dr. Rotschild Jakab s. k., az iskolai szakosztály elnöke.

Ar aszódi kongr. izr. hitközség egy második metszői, előimádkozó, sóchet ubódek vekoré-állásra pályázatot hirdet (mohel előnyben részesül). Feltételek: pályázó magyar honos legyen és 40 évnél idősebb nem lehet. Kötelessége a samesz és a chevránál a lieberer-teendők ellátása, a hitközség, chevra és az izr. nőegyletnél pénzbeszedést eszközölni. Fizetés: 1200 korona törzsfizetés, 3600 korona drágasági pótlék, fél sechita, a chevra-tól 3-400 korona, a nőegylettől 2-300 korona, természetbeni lakás és az itt szokásos mellékjövedelem. Kort, családi állapotot, előéletet és eddigi működést feltüntető okmányokkal felszerelt kérvények f. évi augusztus hó 1-ig nyújtandók be alulírt előjárásnál. Utiköltséget csak a meghívottnak térítünk meg. Az állás legkésőbb szeptember 1-én foglalandó el. Aszód, 1920 július 8. **Dr. Hacker István s. k.**, hitk. elnök, **Kálmán Imre s. k.**, hitk. jegyző.

A miskolci orth. izr. hitközség előjárósága pályázatot hirdet a polgári iskolájánál betöltendő igazgatói állásra. Pályázhatnak izraelita vallású középiskolai vagy polgári iskolai tanárok. A megválasztott igazgató heti kötelező óráinak száma, valamint fizetése és előmenetele az állami polgári iskolák igazgatóiéval azonos. A más iskolánál töltött szolgálati évek beszámíthatnak. Az állás augusztus 1-én elfoglalandó. A teljesen felszerelt kérvények (szül. anyakönyvi kivonat, oklevél másolata, működési bizonyítványok) f. évi július hó 25-ig az elnökséghez beadandók. Miskolc, 1920 július 8-án.

A miskolci orth. izr. hitközség középiskolai két hitoktatóra pályázatot hirdet. Magasabb képzettségű egyének és olyanok, kik ilyen állásban már működtek, előnyben részesülnek. Pályázati határidő f. évi július hó 31. Fizetés megegyezés szerint. Miskolc, 1920 június 22. **Dr. Halmos Géza**, hitk. elnök.

A hevesi kongr. izr. hitközség az első metsző-kántori állásra pályázatot hirdet. Pályázhatnak oly magyar honos egyének, kik három elismert rabbtól nyertek képesítést. Kort, képesítést, családi állapotot igazoló okmányok másolatával felszerelt kérvények f. évi augusztus hó 10-ig küldendők be alulírt elnökséghez. Megkivántatik, hogy az illető kellemes hanggal bírjon, sóchet ubódek vekoré és mohel legyen, kinek hatórája van véset vécumesz hagiden-re és bal tókéa előnyben részesül. Próbaelőadásra csak meghívottak bocsájtanak. Utiköltség csak a megválasztottnak térítetik meg. Az állás azonnal betöltendő. Fizetés megegyezés szerint. Kelt Hevesen, 1920 június 24. **Dr. Szőke Ernő**, hitk. elnök, **Schwartz Simon**, hitk. jegyző.

A nagykanizsai izr. hitközségnél betöltendő templomi karvezető bassista- vagy tenorista-állásra pályázatot hirdetünk. Pályázhatnak zenei képzettséggel bíró egyének. Metszői képesítéssel is bírók előnyben részesülnek. Életkort, családi állapotot, eddigi működést igazoló okmányokkal felszerelt kérvények — a fizetési igény megjelölésével — a hitközség titkári hivatalához címzendők. Utiköltség csak a meghívottnak térítetik meg. Az előjáróság.

Józsefvárosi Izr. Imaház, Budapest, VIII., Erdélyi-u. 19. Alulírott imaházelnökség pályázatot hirdet egy tenorista- és egy bassista-állásra. Pályázóktól megkivántatik zeneileg képesített, erőteljes hang. Budapest, 1920 július hó. **Ifj. Guttmann Ignácz**, elnök, **Horváth Mihály**, titkár.

A jászárokszállási izr. népiskolánál üresedésben lévő tanítói állásra a hitközség iskolaszéke pályázatot hirdet. Javaldalmazás a törvényes illetmények, a hitközség részéről eddig is folyósított drágasági pótlék és természetbeni lakás. A hiteles okmányokkal felszerelt folyamodványok, melyek a kommunizmus alatti működést is feltétlenül igazolják, legkésőbb f. évi július hó 25-ig az iskolaszéki elnökséghez nyújtandók be. **Dr. Donáth Lipót**, iskolaszéki elnök.

A makói izr. hitközség a főünnepre az esti és a mu-száfimák elvégzésére zeneileg képzett kántort alkalmaz, kit esetleg a hitközség főkántorrá megválaszt, ha a hitközség tetszését megnyeri. Kántortanítók is jelentkezhetnek, mert rövid időn belül egy tanítói állás is betöltésre kerül. Pályázók fizetési igényök megjelölésével kérvényeket e hó végéig küldhetik be **Löwinger Miksa** hitközségi elnökhöz.

Benősülne 32 éves, finom lelkületű, rendkívül szolid, intelligens magánhivatalnok, kiváló adminisztrátor nagyobb vállalatba. Részletes levelek „Ideális jellem” jelígre a hirdetési osztályhoz, Budapest, VII., Kertész-utca 16. kérek.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Házvezetőnőt, szigoruan vallásost, keresek megszállott területre, négygyermekes családhoz. **Rosenfeld Bernátné**, Jánoshalma. **Házvezetőnő** nagy gyakorlattal ajánlkozik. **Házvezetőnők** irodája, Rákóczi-ut 53.

Nevelő-állást keres 22 éves okl. izr. tanító, ki már két évig nevelő-állásban volt. Hegedűt is tanít. **Schönberger Sándor**, Szeged, Berlini-körut 3.

Okleveles tanítónőt keresek három kis leányomhoz, aki elemi és polgári iskolákat vizsgáztatni tud; az illető intelligens, jó zsidónő legyen. Ajánlatokat bizonyítvánnyal kér **Riesz Herman** kereskedő, Tés, Veszprém megye.

Vidékre zsidó nőt, egyszerűt, szerényet, keresek, ki főzéken kívül a könnyebb házimunkákat is elvégzi. Fizetés megegyezés szerint. Családtagnak tekintjük. Ajánlatok „F. Gy.” jelíge alatt a hirdetési osztályhoz kéretnek.

Nevelőnő három gyermekem mellé, ki a háztartásban is segédkezik, felvétetik. Ajánlkozásokat a fizetési igény feltüntetésével kér **Weisz Emil**, Tokaj.

Részvénytársasági tisztviselő (mérlegképes könyvelő) keres alkalmazást — szombat megtartásával, — órás könyvelést bármely szakban vállal. Jelíge: „Perfekt” a hirdetési osztályhoz.

Butorgyári önálló üzemezői állás betöltésére bacsikai kellemes városban kerestetik komoly, vallásos, feltétlenül szakképzett fiatalember. Esetleg benősülhet. Ajánlatok „Üzemező” jelígre a hirdetési osztályhoz.

Házvezetőnőnek kellemes vidéki városban keresek vallásos, 30 év körüli leányt jó fizetéssel. Lehet menekült is. Ajánlatok „Házvezetőnő” címre a hirdetési osztályhoz kéretnek.

Tanárjelölt közép- és kereskedelmi iskolai tanulókat mindennemű vizsgára előkészít. **Osztrovszky, VII., Nyár-u. 5. II. 18.**

Komoly szándékból megismerkednék intelligens uriemberrel, esetleg özvegygel. Csinos urileány vagyok. „Névtelenek kizárva” jelígre a hirdetési osztályba.

Kóser libazsir 100 kgr. 140 koronáért eladó. Bővebbet **Nádor Árpád, VII., Dembinszky-utca 8.**

Vidéken nevelőséget, gazdaságban állást (felügyelőséget) keresek. „Műegyetemi” jelígre a hirdetési osztályhoz.

Két nyolcadik gymnazista ipari pályára lépne, esetleg a szünidő alatt irodai foglalkozást vállalna. A szombatot az egyik feltétlen meg akarja tartani. Cim: **Davidovits Jakabné**, Rózsa-u. 78. földszint 9.

Tekintélyes vagyonnal bíró 56 éves gyermektelen vidéki kereskedő elvenne egy hozzá illő özvegyasszonyt, aki üzletkedvelő és megfelelő anyagiakkal rendelkezik. Levelek „100.000” jelígre a kiadóhivatalba kéretnek.

Gazdag vidéki kereskedő intelligens, háziisan nevelt, 26 éves leánya részére keres egy uriembert, orvost, jobb hivatalnokot vagy intelligens kereskedőt. Hozománya 150.000 korona, kelengye és esetleg apanage. Névvél ellátott levelek „Jó család” jelígre a kiadóhivatalba kéretnek.

Fiatalember, ki vonatszerencsétlenség következtében karját és lábát elvesztette, portásnak, felügyelőnek, esetleg irodába hivatalnoknak ajánlkozik, hol a szombatot megtarthatná. Cim: **Glancz Salamon**, Vecsés.

Benősülne vidéki vagy helybeli órás-ékszerész-üzletbe 30 éves, izr. fiatalember, ki a szakmát teljesen érti. Jelíge: „Ideális férj” a hirdetési osztályhoz.

Öt gyermekes családapa, leszerelt katona kéri a jószívű embereket. jutassák ruhához, cipőhöz. Adakozók közöljék címüket az Egyenlőséggel.

Elsőrangú énekművész főkántori állást keres kórusos zsinagógában. Aranyérmét nyert a varsói filharmónikus társaságban, sok magyar- és németországi ajánlással rendelkezik. Esetleg elvállalja a legközelebbi nagyünnepi istentiszteletek vezetését. Cim: **Halévy Ignác**, Budakeszi, Rákóczi-u. 69.

Brilliánsokat, aranyat, gyöngyöket, ezüstöt, régiségeket magas napi árban vesz **Schwarcz** ékszerüzlete, Bpest, IV., Múzeum-körut 21.

Mindennemű zsákokat ajánl **FREUD HENRIK** zsákkereskedő, Budapest, V., Géza-utca 5.

Fényképezőgépeket állandóan vesz, elad, cseréli

Fotóantikvár, Budapest, Rákóczi-ut 64. (az udvarban). Telefon: „József” 111-37.